

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudce JUDr. Ivo Pospíšila a soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **V. R.**, zastoupen Mgr. Jindřichem Lechovským, advokátem se sídlem Šlejnická 1547/13, Praha 6, proti žalované: **Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje**, se sídlem Pražská třída 558, České Budějovice, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 11. 2019, č. j. KRPC-151752-23/ČJ-2019-020023, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 11. 2019, č. j. 55 A 9/2019 - 16,

takto:

- I. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 11. 2019, č. j. 55 A 9/2019 - 16, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Jindřichu Lechovskému, advokátovi se sídlem Šlejnická 1547/13, Praha 6, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši **4.114 Kč**, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) se žalobce domáhal zrušení napadeného rozhodnutí, kterým jej žalovaná zajistila za účelem správního vyhoštění dle § 124 odst. 1 písm. e) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu

cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Žalobce požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů, neboť není schopen bránit svá práva a zajistit si potřebnou právní pomoc.

[2] Napadeným usnesením krajský soud žádost žalobce o ustanovení zástupce zamítl. Shledal sice, že žalobce splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nicméně v současné době je ve všech zařízeních pro zajištění cizinců poskytována cizincům bezplatná právní pomoc ze strany Organizace pro pomoc uprchlíkům. Tato pomoc je poskytována pravidelně a informace o tom, kdy bude v zařízení pro zajištění cizinců přítomen pracovník Organizace pro pomoc uprchlíkům, je dostupná všem zajištěným cizincům (na přístupných nástěnkách), a to ve lhůtách tak, aby bylo možno podat účinný opravný prostředek. Tvrzení žalobce, který je zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců, že si nemůže zajistit potřebnou právní pomoc, je proto zjevně nepravdivé. Žalobce tudíž neosvědčil, že je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

II. Kasační stížnost

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl usnesení krajského soudu kasační stížností. Závěry krajského soudu považuje za nesprávné a odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2017, č. j. 10 As 88/2017 - 26, který se zabýval stejnou situací. Podle Nejvyššího správního soudu nelze paušálně vyloučit ustanovení zástupce z důvodu možnosti udělení plné moci osobě uvedené v ustanovení § 35 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Pokud účastník řízení splňuje podmínky pro ustanovení zástupce, soud je povinen vyhodnotit, jaké osoby lze dle zákona ustanovit, a z okruhu těchto osob ustanovit konkrétního zástupce. Postup krajského soudu je evidentně v rozporu s těmito závěry. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2019, č. j. 8 As 37/2019 - 15, dále platí, že nelze upřednostnit zastoupení Organizací pro pomoc uprchlíkům jen proto, že by takový postup byl hospodárnější.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[4] Kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[5] Po posouzení obsahu kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[6] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. *navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*

[7] Podle § 35 odst. 5 s. ř. s. *domáhá-li se soudní ochrany účastník žalobou ve věci mezinárodní ochrany, rozhodnutí o správním vyhoštění, rozhodnutí o povinnosti opustit území, rozhodnutí o zajištění cizince, rozhodnutí o prodloužení doby trvání zajištění cizince, jakož i jiných rozhodnutí, jejichž důsledkem je omezení osobní svobody cizince, může být zastoupen též právnickou osobou, vzniklou na základě zvláštního zákona, k jejímž činnostem, uvedeným ve stanovách, patří poskytování právní pomoci uprchlíkům nebo cizincům.*

[8] Dle stěžovatele dospěl krajský soud k nesprávnému právnímu závěru, že ustanovení zástupce z řad advokátů není nezbytně třeba k ochraně práv cizince, který se nachází v zařízení pro zajištění cizinců, neboť ve všech zařízeních je zajištěným cizincům poskytována bezplatná právní pomoc ze strany Organizace pro pomoc uprchlíkům.

[9] Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2017, č. j. 10 As 88/2017 - 26, vyplývá, že při rozhodování o návrhu na ustanovení zástupce je soud povinen nejprve posoudit podmínky pro ustanovení zástupce dle příslušných ustanovení s. ř. s. V případě, že soud dospěje k závěru, že tyto podmínky jsou splněny, musí následně vyhodnotit, jaké osoby zákon pro projednávanou věc připouští ustanovit jako zástupce, a z těchto osob poté zástupce ustanovit.

[10] V odkazované věci (shodně jako v rozsudcích ze dne 13. 6. 2019, č. j. 9 As 58/2019 – 43, a ze dne 27. 9. 2019, č. j. 4 As 218/2019 – 43) hodnotil Nejvyšší správní soud situaci, v níž krajský soud odůvodnil neustanovení zástupce cizinci způsobem, který se na první pohled může jevit odlišně. Krajský soud totiž dospěl k závěru, že cizinec splňoval podmínky pro ustanovení zástupce (nemajetnost i potřebu ustanovení zástupce k ochraně práv), zástupce však neustanovil s odkazem na možnost udělení plné moci Organizaci pro pomoc uprchlíkům.

[11] V nyní posuzované věci se krajský soud zastavil ještě o krok dříve, a z důvodu možnosti smluvního zastoupení (případně poskytnutí neformální právní pomoci) zmíněnou Organizací pro pomoc uprchlíkům shledal, že ustanovení zástupce není třeba k ochraně práv stěžovatele, a podmínky pro ustanovení zástupce proto nejsou splněny.

[12] V principu však není mezi oběma nastíněnými situacemi zásadní rozdíl. Předně, podmínka nezbytnosti ustanovení zástupce k ochraně práv účastníka se posuzuje zejména ve vztahu k jeho schopnosti samostatně hájit svá práva, a to s ohledem např. na obsah a rozsah jeho podání, komplikovanost věci, očekávaný průběh řízení atd. Obecně se má za to, že potřeba ustanovení zástupce k ochraně práv účastníka řízení vyvstává ve věcech žalob cizinců, kteří ani mnohdy neovládají český jazyk a nemohou sami před soudem vystupovat.

[13] Pakliže je tato podmínka ve výše uvedeném smyslu spolu s ostatními podmínkami pro ustanovení zástupce splněna, v zásadě nelze účastníku řízení zástupce neustanovit a odkázat jej na možnost obstarat si smluvní zastoupení právnickou osobou dle § 35 odst. 5 s. ř. s., která poskytuje právní pomoc uprchlíkům nebo cizincům.

[14] Jinými slovy, ze skutečnosti, že cizinci je v určité míře dostupná neformální právní pomoc ze strany subjektu dle § 35 odst. 5 s. ř. s., případně, že není vyloučeno takové osobě udělit plnou moc k zastupování, nelze dovozovat nepotřebnost ustanovení zástupce soudem dle § 35 odst. 10 s. ř. s.

[15] Lze taktéž zmínit, že právní pomoc uváděná krajským soudem nemusí být vždy a za všech okolností účinná, a to i s ohledem na kapacitní možnosti Organizace pro pomoc uprchlíkům a případně i důvěru či vůli zúčastněných stran práva a povinnosti ze zastoupení realizovat. Ustanovený zástupce naproti tomu musí od ustanovení do skončení řízení (resp. zproštění zastupování) povinnosti zástupce plnit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 1. 2014, č. j. 9 As 136/2013 – 28).

[16] Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího správního soudu, cizinci může být ustanoven jako zástupce subjekt dle § 35 odst. 5 s. ř. s. Organizace pro pomoc uprchlíkům je přitom dostatečně erudovaná, aby účastníky zastupovala v soudním řízení. V řízení za ní jedná pověřený zaměstnanec nebo člen, který má vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie, tedy i tento ustanovený zástupce je schopen poskytovat právní pomoc kvalifikovaně na úrovni srovnatelné s advokátem (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 1. 2018, č. j. 8 As 258/2017 – 21). Pokud ovšem účastník řízení není schopen hájit svá práva sám (a je tedy ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně jeho práv), musí soud rozhodnutím zástupce ustanovit, nikoliv pouze odkázat na možnost udělení plné moci nebo možnost účastníka obstarat si zastoupení jinou neformální cestou (což vyplývá i z citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2017, č. j. 10 As 88/2017 – 26).

[17] Závěr, že ustanovení zástupce není třeba k ochraně práv účastníka řízení, pokud je mu k dispozici neformální právní pomoc osoby dle § 35 odst. 5 s. ř. s., je tudíž nesprávný.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem vyjádřeným výše.

[19] Nejvyšší správní soud ustanovil usnesením ze dne 12. 12. 2019, č. j. 1 As 439/2019 – 13, stěžovateli zástupcem pro řízení o kasační stížnosti advokáta Mgr. Jindřicha Lechovského. Ustanovenému zástupci přiznal odměnu za jeden úkon právní služby (doplnění kasační stížnosti) ve výši 3.100 Kč [§ 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 7, § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů], a paušální náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 3 vyhlášky, odměnu je třeba zvýšit o příslušnou daň z přidané hodnoty ve výši 714 Kč. Zástupci soud nepřiznal odměnu za převzetí a přípravu zastoupení, neboť dle vlastních tvrzení stěžovatele byl zástupce již před ustanovením se stěžovatelem v kontaktu a s případem byl dostatečně seznámen. Částka ve výši 4.114 Kč bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. března 2020

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu